

ساختار مدیریت بحران اجتماعی تحت اثر وقوع زلزله و ارائه الگوی مدیریتی

سید مصیب افتخاری^۱، دکتر محسن اعتمادی^۲

۱- دانشجوی دکتری مهندسی زلزله پژوهشگاه مهندسی بحران های طبیعی شاخص پژوه

۲- استاد یار پژوهشگاه مهندسی بحران های طبیعی شاخص پژوه

Email: M.Eftekhari^{۵۸}@gmail.com

خلاصه

زلزله یکی از مهمترین بلاهای طبیعی است که در هنگام وقوع و بعد از آن می تواند خسارات قابل توجهی را بر جامعه تحمیل نماید. یکی از مهمترین خسارات ثانویه زلزله، آسیب های اجتماعی است که می بایست برای کنترل و کاهش آن قبل و بعد از بحران اقداماتی را داشته که در این پژوهش سعی بر آن است که ضمن توجه به اهمیت موضوع، راهکار مناسب جهت سازماندهی گروه عملیاتی و بخش های مدیریت بحران اجتماعی با مدیریت دانایی را ارائه نموده و همچنین در این مقاله جهت مدیریت هرچه بهتر بحرانهای اجتماعی ترکیب ستادی با ارائه چارت، پیشنهاد شده و الگوی مدیریتی این مهم تحت اثر زلزله نیز جهت نتیجه مطلوب ارائه گردیده است.

کلمات کلیدی: مدیریت بحران، بحران اجتماعی، آسیب پذیری اجتماعی، زلزله، بلاهای طبیعی

۱. مقدمه

سیل، طوفان، رانش زمین، تندباد، گردباد، زلزله و آتش سوزی های گسترده از جمله رویدادهایی هستند که پیوسته گروه بزرگی از ساکنان روی زمین را تحت تأثیر قرار می دهند (AGuidebook for clinicians and administrators, 2004).

ایران به عنوان یکی از کشورهای زلزله خیز جهان طی ۹۰ سال گذشته ۱۸ زلزله با قدرت بیش از هفت ریشتر را تجربه کرده که موجب خسارت های عمده مالی، جانی، اقتصادی، اجتماعی و داغدیدگی بخش عظیمی از جامعه شده است (American Red Cross. Disaster services, 2004).

مطالعه انجام شده، بر روی آسیب دیدگان یکی از این زلزله ها در اردبیل و قائن نشان داده ۷۵/۱٪ افراد ۱۵ ساله و بالاتر ۴۳/۳٪ کودکان و نوجوان زیر ۱۵ سال مشکلات روانی داشته اند و در این مطالعه بیشتر بازماندگان خود را نیازمند اطلاعات درست، مشاوره و دخالت روانی - اجتماعی دانسته اند (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی ۱۳۷۷).

بنابر این باید ضمن توجه به خسارات اولیه بلاهای طبیعی به خسارات ثانویه آن نیز توجه داشت.

در بسیاری از زلزله هایی که در جهان اتفاق افتاده، سیستم شریان های حیاتی دچار آسیب هایی جدی شده است که حیات جامعه را تهدید نموده و گاهاً باعث بروز خسارات قابل توجهی نیز شده است که می توان به زلزله سان فرناندو در سال ۱۹۷۱ اشاره نمود که بیش از ۸۰ درصد خسارات ناشی از زلزله مربوط به آتش سوزی بوده که به دلیل پارگی در خطوط لوله گاز اتفاق افتاده است.

سایر سیستم های مربوط به شریان های حیاتی نیز، هر کدام به نوبه خود دارای اهمیت خاصی است که حیات جامعه را قبل و بعد از بحران تحت الشعاع خود قرار می دهد.

برخی مراکز و اماکن را باید با توجه به حساسیت و اهمیت آنها جزو شریان های حیاتی جامعه قلمداد کرد که برای نمونه می توان به مراکز آموزشی و پرورشی در رده سنی کودکان و نوجوانان و همچنین مراکز اقدامات تأمینی و تربیتی اشاره داشت.

^۱ دانشجوی دوره دکتری پژوهشگاه مهندسی بحران های طبیعی شاخص پژوه

^۲ عضو هیأت علمی پژوهشگاه مهندسی بحران های طبیعی شاخص پژوه